

GUVERNĂRILE PARTIDULUI NAȚIONAL-ȚĂRĂNESC DIN TIMPUL MARI CRIZE ECONOMICE

Marius Mureșan*

THE NATIONAL PEASANT'S PARTY GOVERNMENTS DURING THE GREAT DEPRESSION

Rezumat. *În cadrul acestui articol, accentul cade asupra perioadei interbelice a istoriei românilor. Imediat după încheierea Primului Război Mondial, societatea și clasa politică românească erau încă destul de efervescente. În aceste condiții, iau naștere mișcări noi, cu origini în provinciile fostului Imperiu Austro-Ungar. Istoria PNȚ la conducerea țării se suprapune cu o perioadă care a marcat întreaga lume: Marea Criză. Dificultățile pe care guvernele le întâmpină sunt reflectate în analizele istoricilor, dar și în articolele de presă care încearcă să prezinte abuzuri, decizii economice și sociale. Ne propunem să prezentăm felul în care a evoluat această doctrină și modul în care ideile preconizate au fost aplicate în momentul în care PNȚ a ajuns la putere.*

Cuvinte cheie: *Marea Criză, doctrină, ideologie, curbe de sacrificiu.*

Abstract. *In this article, the accent falls upon the interwar period of the Romanian history. Immediately after First World War ended, the Romanian society and political class were still very effervescent. In these conditions, from the former territories of the Austro-Hungarian Monarchy arise some new movements. PNȚ's (The National Peasants' Party) history at country's leadership overlaps with a period that influenced the whole world: The Great Depression. The difficulties the governments had to face are reflected in historical analysis, but also in press articles that try to present power abuse, economic and social decisions. We propose to present the way this doctrine evolved and the*

* Masterand, *Istorie, memorie, oralitate în secolul al XX-lea*, Facultatea de Istorie și Filozofie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca. muresan.marius91@yahoo.com

way it's ideas have been implemented as the PNT led the Romanian government.

Keywords: *The Great Depression, doctrine, ideology, sacrifice curves.*

Premisa de la care a pornit întregul demers de cercetare are legătură cu interesul personal pentru problemele referitoare la viața cotidiană a oamenilor în diferite regimuri politice și felul în care acestea se află în legătură. Doctrina țărănistă este una dintre cele mai complexe, în privința interesului manifestat pentru clasa țărănească și pentru ridicarea acesteia. Teoreticienii acestui curent au văzut în țărănime potențialul unei clase, care prin intermediul unor reforme bine aplicate poate să se constituie în principala forță a țării. După ce au ajuns la putere, aceștia s-au confruntat cu grava criză economică ce a afectat întreaga lume. În acest sens am încercat să urmăresc modul în care problemele de natură economică au determinat deciziile politice și în ce fel programul propus de național - țărăniști a fost aplicat în perioada în care s-au aflat la conducerea țării.

Spre deosebire de doctrinele liberale și socialiste, țărănismul propune o a treia linie de evoluție. Aceasta vizează înțelegerea societăților nemodernizate, dominate de elementele țărănești, pe care celelalte doctrine tind să le lase în urmă, considerând capitalismul urban ca fiind cel care trebuie să stea la baza evoluției societății. Acest nou curent teoretic se numește neo-evoluționism și a fost exprimat de diverși teoreticieni ca Virgil Madgearu, dar și de alții precum Constantin Stere sau Garabet Ibrăileanu, care vor aduce modificări importante paradigmei evoluționismului.¹

Conform lui Madgearu, capitalismul a avut o influență nefastă asupra agriculturii deoarece a dus la dispariția industriei casnice, odată cu apariția produselor de larg consum, ceea ce a însemnat o sărăcire a țărănimii.² Nu a reprezentat o ruinare propriu-zisă, deoarece urbanizarea a creat o piață pentru produsele agrare, stimulând intrarea economiei rurale într-una de schimb. Unei astfel de concurențe puterea de muncă, în mod clar, mai redusă a țăranilor, nu îi putea face față. El combate teza lui Zeletin care susține că noile condiții politice, sociale și economice au determinat agricultura să fie o simplă anexă a capitalismului, așadar și-a

¹ Bădescu, 2003, 164.

² Madgearu, 1996, 98.

pierdut din potențialul influențării societății. Dorind să înlăture această prejudecată monolinară, Madgearu susține că „regimul proprietății țărănești poartă într-însul condițiile obiective și subiective, prielnice progresului agricol”.³ Cu alte cuvinte, sistemele agrariene și societățile țărănești alcătuiesc un sistem socio-economic care are propria direcție de dezvoltare.

Madgearu nu încearcă să ducă până la absurd această idee, ci caută să identifice și situații în care independența țăranilor poate să fie pusă sub semnul întrebării. Exploatarea acestora de către capitaliști se poate face, de exemplu prin stabilirea unui preț foarte redus de cumpărare a cerealelor, ceea ce face ca munca agricolă să devină puțin profitabilă.⁴

Chiar și așa, în viziunea sa, capitalismul ca mod de producție a atins puține ramuri ale industriei în mod semnificativ, agricultura menținându-și predominanța. Economia românească nu putea fi integrată în sistemul capitalist, deoarece structura sa era încă dominată de așezările țărănești, care reprezentau o rețea economică condusă de propriile valori cantitative.⁵ Pornind de la premisa că România trebuie să rămână un stat preponderent agrar, teoreticienii doctrinei liberale au avut în vedere și dezvoltarea unor ramuri industriale, dar care să valorifice mai ales resursele solului și produsele agricole.

Viziunea privind rolul acestei doctrine a trecut printr-o serie de transformări succesive. Dacă la începutul anilor '20, Constantin Stere considera că statul român nu poate fi decât un stat de țărani, deoarece întreaga evoluție și mecanismele de funcționare a societății s-au datorat țărănimii, după 1924 se vorbește despre „apărarea de clasă” împotriva agresiunilor la care țărănimea era supusă, iar în acest sens se preconiza organizarea acesteia în cooperative, care să determine o evoluție proprie, să edifice statul țărănesc bazat pe o largă „democrație populară”.⁶

Aceste idei s-au regăsit în programul Partidului Național – Țărănesc, înființat în 1926 prin fuziunea Partidului Național cu Partidul Țărănesc, avându-l ca prim președinte pe Iuliu Maniu. Baza socială era asigurată mai ales de țărănime, dar și de o parte a burgheziei mici și mijlocii urbane, ori a intelectualității.⁷ Liderii țărăniști considerau că problema acelei perioade era salvarea democrației parlamentare, care era amenințată de burghezia industrială și financiară. Tocmai de aceea

³ Bădescu, 2003, 166.

⁴ Madgearu, 1996, 99.

⁵ Hitchens, 1992, 1076.

⁶ Scurtu, 2003, 122.

⁷ *Ibidem*, 108.

trebuiau să renunțe la elementele radicale din propriul program, precum teza luptei de clasă, și să se alăture Partidului Național. Necesitatea adoptării unei noi Constituții s-a aflat în centrul discuțiilor și a reprezentat cel mai important punct al programului PNȚ. Aceasta trebuia „să izvorască din consensul voinței cetățenilor, liber manifestat, și să fie astfel întocmită, încât să reprezinte o cheazășie pentru dezvoltarea forțelor vii ale națiunii.”⁸

Noul partid se prefigura ca principalul adversar politic al liberalilor și spre deosebire de aceștia, care protejau interesele finanțistilor, a comercianților și a industriașilor, erau determinați să protejeze interesele agricultorilor, în concordanță cu ideile lui Madgearu. Concepții diferite se conturează și în ceea ce privește rolul statului: liberalii vorbesc despre rolul conducător al acestuia, în timp ce țărăniștii se referă la rolul de mediator pe care statul trebuie să îl îndeplinească.⁹

Un alt punct în programul țărăniștilor a fost ocupat de descentralizarea și autonomia locală. Astfel, organelor centrale li se reduc atribuțiile, având numai „dreptul de îndrumare și control”. Alte idei prevăzute în program sunt: solidaritatea claselor muncitoare cu țărănimea - concepție diferită de doctrina marxistă prin faptul că țărănimea era principalul factor de producție, temelie a bazei statului, actele unirii reprezentau „norme directive ale partidului”, libertatea alegerilor prin verificarea mandatelor de către justiție, „deschiderea porților” în fața capitaliștilor străini - politică opusă față de cea liberală. Aceasta se datora faptului că țărăniștii susțineau ideea conform căreia România nu dispunea la momentul respectiv de suficient capital pentru susținerea economiei, promovând o politică de deschidere față de capitalul străin. Alte idei ale programului sunt sprijinirea producției agricole prin dezvoltarea cooperăției, credite ieftine pentru țărani, încurajarea „industriei țărănești”, stabilizarea monetară, lupta împotriva analfabetismului, pentru dezvoltare învățământului primar, întărirea armatei, care trebuie să apere „integritatea teritorială a statului”.¹⁰

În urma unei intense campanii derulate împotriva guvernului liberal condus de Vintilă Brătianu între noiembrie 1927 și noiembrie 1928, pe care l-au denumit chiar „dușman al patriei”, culminând cu Marea Adunare de la Alba-Iulia din 6 mai 1928, național-țărăniștii au fost chemați la guvernare, iar pe fondul entuziasmului general au obținut un procentaj de 77,76% din totalul voturilor, cel mai mare obținut de un

⁸ Scurtu, 1994, 52.

⁹ Roucek, 1932, 612.

¹⁰ Scurtu, 1994, 53.

partid în perioada interbelică. Așteptările erau mari, anunțându-se „o nouă eră” în istoria României.¹¹ Țărăniștii aveau toate datele pentru a face istorie. Timp de zece ani, România fusese guvernată de cabinete de dreapta. În realitate liberalii au contribuit la formarea guvernelor de până atunci și au condus direct sau indirect, influențând compoziția și tendința cabinetelor care le-au ținut loc temporar. Liberalii au realizat Marea Unire, dar tot ei au fost cei care prin politicile susținute nu au reușit să împiedice căderea leului.¹²

Această „nouă eră” era evocată și de către Iuliu Maniu în cadrul „Manifestului către țară. Programul de refacere morală și economică a țării”, publicat în numărul din 30 noiembrie 1928 al ziarului „Patria”. El face trimitere la principalele probleme cu care urmează să se confrunte noul guvern și care sunt soluțiile pentru rezolvarea acestora: „acordul între Coroană și Națiune”, „independența administrației, armatei și justiției”, „autonomia administrativă și descentralizarea”, considerarea agriculturii ca bază economică a țării – pornind de la premisa că țara este una agricolă, toate ramurile de producție depind de buna stare a agriculturii, „înființarea creditului funciar”, „politica vamală a guvernului” – în acest sens taxele de export vor fi reduse și chiar desființate dacă situația economică va permite acest lucru, „stabilizarea leului”- o serie de măsuri pentru asigurarea echilibrului bugetar și încheierea împrumutului extern necesar ș.a.m.d.¹³

Odată ajunși la guvernare național-țărăniștii s-au confruntat cu realitățile generate de criza economică, luând măsuri care contraveneau concepției lor de până atunci. Putem să ne referim la salvarea de la faliment a marilor bănci, precum și preluarea portofoliului „putred” al Băncii Naționale,¹⁴ după cum ei îl numeau. Cu alte cuvinte, nu doar că nu au cedat puterea și inițiativa clasei țărănești, ci au întărit pozițiile marii burghezii industriale și bancare.

Politicile interne s-au caracterizat prin reorganizarea administrativă – înființarea a șapte noi unități administrative, locuitorii satelor puteau decide dacă să își aleagă un consiliu obștesc, stabilirea atribuțiilor consiliului județean, a fost organizată jandarmeria rurală și poliția generală a statului, au fost acordate amnistii. Legile au vizat și

¹¹ *Idem*, 1996, 110.

¹² Roucek, 1932, 613.

¹³ Sbărnă, 2001, 160-165.

¹⁴ Scurtu, 1996, 122.

învățământul, prin organizarea celui agricol și casnic, constituirea Academiei de Înalte Studii Agronomice ș.a.m.d.¹⁵

O altă măsură cu implicații puternice a fost legea privind reglementarea circulației pământurilor cultivabile din 1929, ce permitea înstrăinarea acestora, dobânditorii neputând deține mai mult de 25 de ha. Prin aceasta se urmărea împiedicarea procesului de refacere a marii proprietăți moșierești. Efectele adverse sunt relevate însă de Virgil Madgearu, care afirma că astfel „se înlesnește o diferențiere a clasei țărănești în sensul formării unei categorii de proprietari mijlocii, pe de o parte, și a unui proletariat, pe de altă parte”.¹⁶

Național-țărăniștii s-au găsit în poziția de a realiza toate promisiunile făcute în lungii ani de opoziție. Ei au trebuit să adapteze politica economică la noile condiții concrete, astfel că o serie de promisiuni nu au mai putut fi îndeplinite. Fenomenul care a îngreunat activitatea guvernanților a fost izbucnirea crizei economice și financiare din Statele Unite, care s-a răsfrânt pe celelalte continente. O a doua piedică ce a survenit în această perioadă a constituit-o „dumpingul sovietic”, adică scăderea drastică a prețurilor la grâu și la celelalte produse agricole.¹⁷

În lucrarea sa, Pamfil Șeicaru evocă un articol publicat de Cezar Petrescu în numărul din 10 octombrie 1930 al ziarului „Curentul”. În cadrul acestuia este realizată o radiografie a societății românești, cu trimitere directă la liderii politici și atitudinea acestora: „Specialiștii discută – între timp depun bani grei la băncile străine, asigurându-se pentru zile negre [...] Din sărăcia generală și cruntă se încheagă grăbit noi averi. Vom avea câteva zeci, poate sute de milionari, mai mulți, căci flămânzii celor zece ani de opoziție au învățat repede de tot, să-și răzbune așteptarea, agonisind din banii statului, din comisioane, din contracte”.¹⁸ Situația prezentată în acest tip de articole este una dramatică: țăranii refuză să mai lucreze pământurile, în condițiile în care munca lor nu aduce profitul necesar întreținerii propriilor familii, pământurile și bunurile se vând la prețuri modice, cei care se manifestă în privința situației sunt alungați cu armata etc. Sub nicio formă, viziunea lui Madgearu asupra unui stat român la cârma economiei căruia să se afle țărănimea nu mai era posibilă. Aceasta era clasa cu cele mai mari probleme, deoarece era direct influențată de astfel de turbulențe.

¹⁵ *Ibidem*, 137-142.

¹⁶ *Ibidem*, 123.

¹⁷ Șeicaru, 2000, 259.

¹⁸ *Ibidem*, 260-262.

Mai mult decât atât, problemele erau accentuate de incapacitatea țăranilor de a-și îndeplini obligațiile față de stat prin plata taxelor pentru loturile de pământ cu care fuseseră împroprietăriți. În atare condiții, mulți dintre aceștia au fost nevoiți să se împrumute de la bănci, ori cămătari, devenind în cele din urmă insolvabili.

În vizorul unor astfel de probleme s-au aflat și muncitorii, prin creșterea impozitelor și a taxelor. Semnificativ este faptul că în doar câteva săptămâni de guvernare, național – țărăniștii au sporit impozitele prin trei legi consecutive de acest fel.¹⁹ Grevele de la Lupeni din anul 1929 sunt semnificative în acest sens, marcând un moment extrem de delicat în istoria P.N.Ț., acestea fiind înăbușite sângeros. Cuvintele lui Nicolae Ghiulea sunt semnificative în relevarea situației minerilor: „Robi prin salariile de mizerie, robi prin suferințele pe care le îndură, de la supraveghetori, până la ingineri”.²⁰ În cadrul manifestului prezentat de Iuliu Maniu în 1928, guvernul se angaja să „își dea toată silința pentru a îndruma economia națională încât să înlesnească dezvoltarea maximă a tuturor forțelor de producție”. O astfel de politică ar fi trebuit să fie însoțită de măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai ale muncitorilor, de a le asigura condițiile necesare desfășurării activității în condiții optime. Astfel de lămuriri vor aduse de către liberali în programul lor din 1933. Aceștia mizau pe „realizarea unei politici sociale, care să asigure tuturor categoriilor de muncitori, condițiile de viață cerute de năzuințele timpului, de prețuirea muncii și de respectul demnității omenești”.²¹

Una dintre soluțiile pe care liderii au identificat-o a fost aceea a adoptării modelului sovietic, prin aplicare unui plan pe cinci ani în timpul căruia să se rezolve toate problemele. Una dintre ideile pe care aceștia nu le-au luat în calcul a fost structura politică a României, care se baza pe o democrație-liberală, în cadrul căreia un guvern funcționa timp de patru ani. Modelul sovietic mai avea o problemă: cetățenii au fost sacrificați în sprijinul ideii revoluționare. Guvernării chiar au trimis un inginer român la Moscova pentru a studia întreg procesul, la sugestia lui Madgearu.²²

Pe fondul crizei economice, majoritatea statelor au luat măsuri pentru protejarea economiilor naționale, dar România a decis deschiderea porților în fața capitalului extern, contractând împrumuturi cu dobânzi ridicate. Astfel de împrumuturi au venit din partea unor consorții de bănci

¹⁹ Scurtu, 1996, 128.

²⁰ *Ibidem*, 129-132.

²¹ Sbărnă, 2001, 118-123.

²² Șeicaru, 2000, 262-263.

occidentale, a trustului american Morgan, a Băncii Franței, au fost făcute concesiuni: de exemplu, telefoanele au fost obținute de International Telephone and Telegraph Corporation din New York, pentru o perioadă de 20 de ani, fiind ulterior răscumpărate de statul român, achitând o sumă dublă.²³

Această politică a fost amplu criticată de celelalte partide, liberalii văzând în stabilizarea monetară finalizarea acțiunilor întreprinse de guvernul liberal anterior, social-democrații au ținut să dezaprobe acțiunile prezentate mai sus, în timp ce comuniștii considerau că toate partidele aflate până atunci la guvernare răspundeau de situația în care se afla țara la momentul respectiv.²⁴ În condițiile în care cantități însemnate de bani au luat drumul străinătății, iar zvonurile privind îmbogățirea membrilor Partidului Național – Țărănist erau tot mai multe, toate acestea pe fondul unor reduceri masive a locurilor de muncă, mesajele promovate de partidele politice de opoziție nu puteau fi altele. Opinia publică începea să renunțe la ideea „noii ere”, iar această direcție este evocată de articolele publicate în ziarele vremii.

Primei guvernări național – țărăniste, în timpul căreia funcția de prim-ministru a fost ocupată de Iuliu Maniu și G.C. Mironescu, i-a urmat una în fruntea căreia s-a aflat Nicolae Iorga, care avea rolul de a constitui un cabinet de „tehnicieni”. Activitatea acestuia s-a desfășurat până la sfârșitul lunii mai 1932. Între măsurile adoptate de aceștia se numără conversiunea datoriilor publice, însă era tot mai clar faptul că nu puteau să facă față presiunilor, în lipsa unui partid politic pe care să se bazeze. De menționat este faptul că nu au reușit să treacă de parlament o lege privind controlul tuturor funcționarilor publici și demnitarilor.²⁵ După demisia lui N. Iorga și în urma alegerilor parlamentare a început perioada celei de-a doua guvernări național – țărăniste.

În această perioadă au fost contractate în continuare împrumuturi externe, dar în același timp a fost încercată o politică de reformare a statului. Una dintre problemele pe care le-au avut în vedere, a fost cea a muncitorilor din Valea Jiului. În acest sens, în urma unei întâlniri la care au participat ministrul D.R. Ioanițescu, inginerul Bujoiu, dar și reprezentanți din partea muncitorilor. În urma discuțiilor a fost hotărât faptul că „societățile sunt obligate de a respecta toate clauzele privitor la

²³ Scurtu, 1996, 111-113.

²⁴ *Ibidem*, 114.

²⁵ Scurtu, 1996, 169-170.

achitarea restanțelor și pensiilor.”²⁶ S-a optat pentru degrevări de impozite cu scopul de a permite populației să facă față fiscalității, a fost adoptată o lege privind controlul averii și apărarea onoarei, a fost introdus regimul contingentărilor – marchează renunțarea la politica porților deschise și se referă la plata importului efectuat prin exportul românesc.²⁷

În încercarea de reechilibrare financiară și de creștere a bugetului de stat, guvernul a luat și măsuri care pot părea cel puțin bizare, însă care au corespondent și în alte state ale Europei. Un astfel de exemplu este cel al „impozitului pe burlaci”. Decizia este justificată de către autorități prin faptul că „nu pot fi impuși cu același coeficient uniform la venitul global celibatarilor și văduvii fără copii, cu prea puține obligațiuni de cheltuială”, în comparație cu capii de familie care trebuie să întrețină mai multe persoane.²⁸ Este acceptat faptul că perspectiva acestei decizii va avea efecte negative din punct de vedere social, însă își va dovedi utilitatea în ceea ce privește sporirea bugetului.

Un val de nemulțumire populară a marcat anii 1932-1933, mai ales din cauza aplicării celei de-a treia curbe de sacrificiu. Punctul culminant al acestor manifestații l-a marcat intervenția armatei împotriva greviștilor de la Atelierele „Grivița” din București, care s-a soldat cu moartea a mai multe persoane. În urma acestor evenimente popularitatea național – țărăniștilor și-a continuat panta descendentă, lăsând în urma sa o țară dominată de probleme.²⁹ Este interesant faptul că ziarul „Dreptatea” din 14 februarie 1933, adică la o zi după evenimentele prezentate mai sus nu a apărut, populația aflând despre desfășurarea lucrurilor din ziarele de opoziție.

Mai mult decât atât, celelalte publicații ale acelor ani abundau în acuze la adresa guvernului, iar articolele prezentau situația din România într-o manieră dramatică. Ziarul „Tribuna” notează următoarele: „Când [...] banul contribuabililor, greu plătit și mai greu muncit, când bugetele cresc de la an la an cu miliarde, fără ca banul public să meargă la progresul obștesc, mai poate fi îndoială că statul este unul din autorii care au declanșat criza actuală?... Statul, prin bugetul lui enorm, soarbe anual toată vloga țării...”³⁰, în timp ce „Universul” vorbește despre faptul că „În

²⁶ „Situația muncitorilor din Valea Jiului. Consfătuirea dela ministerul Muncii”, in Dreptatea, Anul VII, No. 1735, 7 iulie 1933, 2.

²⁷ Scurtu, 1996, 177-178; 183.

²⁸ Dreptatea, Anul VII, No. 1614, 11 februarie 1933.

²⁹ Scurtu, 2001, 272-273.

³⁰ „România în fața crizei actuale” in Tribuna, 14 ianuarie 1933, 10 apud Daniel Apostol, „Criza din 1929-1933, reflectată în presa românească”

toate zilele primim plângeri care au accentele deznădejdiei. În fiecare zi se sinucide un pensionar care nu mai are ce mânca; în fiecare zi scrisorile anunță că birnicii refuză să mai plătească dările; în fiecare zi, din diverse puncte ale țării, plutonierii reangajați în jandarmerie ne povestesc lucruri pe care mă abțin a le povesti. Ei bine, către care prăpastie este împinsă țara?”³¹. Tonul acestor articole este unul foarte dur, autorii făcând referire directă la național – țărăniști, ca la principalii actori care au cauzat criza cu care se confruntă societatea românească.

Demisia guvernului Al. Vaida Voevod a fost motivată prin faptul că „spre a rezolva probleme ce frământă țara, [guvernul] a propus noi măsuri de îndreptare. Iar aceste măsuri reclamau reînnoirea încrederii din partea Suveranului și eventual o nouă consultare a alegătorilor.”³² Prin această declarație, național-țărăniștii acceptă situația și gradul de încredere de care se mai bucura partidul lor, dar în același timp speră să recâștige încrederea electoratului prin relevarea responsabilității de care au dat dovadă, demisia guvernului fiind substituită binelui național. Pornind de la ideea alegerilor libere- un punct dominant în programul țărăniștilor, aceștia susțin că problemele cu care se confruntă societatea pot fi rezolvate doar printr-un complex de măsuri, ținându-se cont de realitățile în permanentă transformare.

Programul Partidului Național- Țărănist din 1928 promitea o „eră nouă” în istoria României. Mai mult decât atât, a obținut la alegeri cel mai mare procentaj avut de vreun partid politic în perioada interbelică. Totul părea să fie favorabil unei guvernări, ce avea menirea de a contribui la dezvoltarea și modernizarea României. Problema cu care guvernării s-au confruntat a fost Marea Criză Economică, ceea ce a determinat o adaptare pe parcurs a propriei politici. De cele mai multe ori soluțiile identificate nu au fost cele mai potrivite, astfel că problemele economice au fost resimțite mult mai accentuat de către populație.

Scăderea încrederii în guvernele național- țărăniște au fost accentuate și de zvonurile perpetuate de presa de opoziție referitoare la numeroși lideri, care în timpul perioadei de criză s-au îmbogățit, în condițiile în care muncitorii de la numeroase întreprinderi erau eliberați din funcții. Nici politica referitoare la țărănime nu a funcționat așa cum o concepea Virgil Madgearu, iar pământul care la început a reprezentat un bun absolut necesar întreținerii familiei, treptat acesta a devenit o povară,

(http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/statul-cheltuieste-banul-public-dezmat-foto , accesat la data de 28.12.2012).

³¹ Universul, 23 octombrie 1933.

³² Dreptatea, Anul VII, No. 1847, 14 noiembrie 1933, 1.

deoarece taxele prea ridicate făceau ca achitarea obligațiilor către stat să fie imposibilă.

Un eveniment care a marcat guvernarea național-țărăniștilor a fost reprezentată de venirea pe tronul țării a regelui Carol al II-lea. Articolele din ziarul „Dreptatea” prezentau revenirea acestuia în țară ca o victorie a P.N.Ț., partid monarhist prin programul său din 1928, precum și o modalitate de a recâștiga încrederea electoratului după problemele cauzate de criza economică și evenimentele de la Lupeni. Cu toate acestea, regele a transformat consiliul de miniștri în propria unealtă politică și l-a subordonat intereselor sale. În aceste condiții, Carol al II-lea și-a atacat permanent adversarii politici, stârnind discuții pentru a slăbi puterea internă a partidelor. Iuliu Maniu, susținătorul fervent al restaurației carliste, și P. N. Ț vor fi principalii adversari ai lui Carol al II-lea în lupta spre supremația politică deplină.

Guvernările din 1928-1931 și 1932-1933 au coincis cu criza economică, fapt ce le-a erodat popularitatea. În practica de guvernare, național- țărăniștii nu și-au putut transpune doctrina, așa cum a fost prezentată de Iuliu Maniu în cadrul “Manifestului pentru țară”; nu numai că nu au îndeplinit “statul țărănesc”, dar au și renunțat (în 1931) la politica “porților deschise”. În anii de opoziție s-au pronunțat pentru apărarea regimului democratic, luând atitudine împotriva forțelor pro-dictatoriale.

Bibliografie

Surse secundare

Bădescu, Ilie. *Idei politice românești*. București: Mica Valahie, 2003.

Hitchins, Keith. „Romania”. În: *The American Historical Review*, Vol. 97, No. 4 (Oct., 1992), pp. 1064-1083.

Petre, Dan. *Doctrinile partidelor politice*. București: Editura Garamond, [s.a.].

Roucek, Joseph. „The Political Evolution of Roumania”. În: *The Slavonic and East European Review*, Vol. 10, Nr. 30 (Apr., 1932), pp. 602-615.

Sbârnă, Gh. *Partidele politice din România 1918-1940. Programe și orientări doctrinare*. București: Ed. Sylvi, 2001.

Scurtu, Ioan (coord.), *Structuri politice în Europa Centrală și de Sud-Est, vol. II, România*, București: Editura Fundației Culturale Române, 2003.

Idem. *Istoria Partidului Național-Țărănesc*, Ed. a II-a. București: Editura Enciclopedică, 1994.

Idem. *Viața Cotidiană a românilor în perioada interbelică*. București: Ed. RAO, 2001.

Șeicaru, Pamfil. *Istoria partidelor Național, Țărănist și Național Țărănist*. București: Ed. Victor Frunză, 2000.

Presă

Dreptatea, Anul VII, No. 1614, 11 februarie 1933; No. 1735, 7 iulie 1933; No. 1847, 14 noiembrie 1933.

Resurse electronice

Daniel Apostol, „Criza din 1929-1933, reflectată în presa românească” (http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/statul-cheltuieste-banul-public-dezmat-foto , accesat la data de 28.10.2013). În acest articol sunt prezentate fragmente de articole din *Universul* (23 octombrie 1933) și *Tribuna* (14 ianuarie 1933).